

IV. Zárószó

Wlassits Nándor rádiómérnök, HA8QC

A trianoni diktátum egyik intézkedése nem engedélyezte a Honvéd Haditechnikai Intézet (HHI) működését. Rejtésére, – mert szinte minden katonai tevékenységet rejtetni kellett –, létrehozták a *Műegyetem* részeként az ún. *Kísérleti Intézetet*. Az „Antant Katonai Ellenőrző Bizottság” ellenőreinek ez ellen nem lehetett kifogása...

Az intézetbe felvételi vizsga után kerülhettek be a műszaki képzés iránt érdeklődő fiatal tisztek, híradóvonalon részükre a gépészmérnöki kar ajtaja állt nyitva. Ezzel a lehetőséggel a magyar katonai rádiózás két nagy alakjának, *Jáky József* századosnak és *Kerényi István* főhadnagynak a karrierje indult el.

Itt tanult *Vajna Pál* főhadnagy, *Kerényi* jó barátja is. Tőlük származott az ötlet, hogy a rádió iránt érdeklődők számára klubot hozzanak létre, *Kaysersheimb Károly* ezredes, híradófőnök felkarolta az elképzelést. Úgy vélekedett, hogy ezáltal emelkedhet a Műegyetemi Kísérleti Intézetben folyó híradó szakmai képzés, és tapasztalatszerzés céljából németországi rádióklubok meglátogatására biztatta Vajnákat. Elmondható, hogy az MRC-t katonatisztek hozták létre, mert *Vajna Pál* hazatérése után engedélyt kért a rektortól, hogy a műegyetem falai között rádióklub működhessen.

Ez volt a kezdet, s a folytatásba bekapcsolódott a „polgári” vonal is. A Röntgenorvosok Egyesületével összefogva új tudományos lapot adtak az érdeklődők kezébe, „*Rádió, Röntgen és Egyéb Sugárzások*” címmel. Majd a Magyar Rádió Újság – később Rádió Újság – lett a Műegyetemi Rádió Club hivatalos lapja. Így vált ismertté az MRC itthon és külföldön.

Közben jelentős változások történtek az ország életében. A Katonai Ellenőrző Bizottság jogosultsága 1927. április 1-én megszűnt, ami a Bethlen-i konszolidációval együtt új perspektívát adott az MRC-nek. A katonait

polgári irányultság váltotta fel és a klubban folyó rádiótudományi munka „tanszéki” jelleget öltött. Az egyetem ugyanis nem rendelkezett rádiótanszékkel.

A mérnöki szintű villamosképzés sokáig a gépészmérnöki kar ún. „B” tagozatán folyt, bár 1936-ban megváltozhatott volna ez a helyzet. Ekkor került *Dr. Bay Zoltán* az Egyesült Izzó Kutatólaboratóriumának élére, s *Aschner Lipót* az EIVRT vezérigazgatója anyagi támogatást ígért a *műegyetemi rádiótanszék* létrehozására. *Bay* professzor viszont az *atomfizikai* tanszéket választotta.

„Rádiótanszéknek” maradt továbbra is a Műegyetemi Rádióklub. A háborúval lezárult korszakokat feldolgozó tanulmányunk adott képet arról, hogy az MRC miként látta el e feladatát. A munka virágzó évektől az elszürkülésig vezetett. De közben maradandó értékek születtek; a tudomány és rádióipar jeles képviselői kerültek ki az egyetemisták soraiból.

Méltatásunkat kezdjük a filmipar, pontosabban a filmes hangtechnikában jelentőset alkotó három gépészmérnökkel. Neveik az 1930-as évek legendás magyar játékfilmjeiben gyakran tűntek fel. *Lohr Ferenc* a Hunnia Stúdióban tevékenykedett, *Kereszti* (Krebs) *Ervin* a Magyar Film Irodában dolgozott, *Pulváry* (Pulvermacher) *Károly* hangosfilm találmányai szabadalmakat nyertek.

Zelenka László nevével az MRC különböző tisztségeiben másfél évtizeden át találkozunk. Nagy ívű és jelentős szakmai pályafutásáról a Rádiótechnika 2002-es évkönyve, illetve a Magyar Edison c. könyv emlékezik meg. *Vörös Rezső* az AMRAD cég létrehozásával a hazai szakéletben meghonosította az amerikai rádióipar újdonságait; ECHO néven gyártott rádiókészülékei ipari sikert alapozhattak volna meg, ha nem szől közbe a háború.

Dr. Doktorits István és *dr. Goll György* egyetemi tanárok lettek. Előbbi a Fizika Tanszéken, utóbbi a kémiai tevékenykedett. Mindketten rövidhullámú amatőrök voltak és jelentős munkát végeztek az MRAOE-ban is.

Komporday Aurél és *Váraljai Vilmos* szintén rövidhullámú amatőrök voltak. Gépészmérnöki munkájuk a Haditechnikai Intézetben kezdődött, majd más-más utakon folytatódott. *Komporday* a hadi és belügyi rádiórendszer vonalán dolgozott, később a híradástechnikai ipart felügyelte-szervezte a Kohó- és Gépipari Minisztérium főosztályvezetőjeként. *Váraljai* a vezetékes távközléstechnikában alkotott maradandót. A Posta Kísérleti Intézet (PKI) vezető beosztásában *távírótechnikai* szakkönyvek szerzője és társszerzőjeként vált ismertté.

Lamoth Emil gépészmérnök rádiótechnikai témákból írt könyvei népszerűek, keresettek voltak. *Kopasz Mátás* neve már-már feledésbe merült. Pedig a Szegedi Tudomány Egyetemen elsőként kezdett az országban kibernetikai kísérletekkel foglalkozni, és figyelemre méltó eredményeket ért el.

Dr. Babits Viktort szándékosan hagytuk e rövid áttekintés végére. Alakja emblematikus az MRC virágzó korszakának megteremtésében. A Műegyetemen előbb fizikát tanított, majd 1933-ban doktorált és műegyetemi magántanár kinevezést kapott. Oktató munkát 1940-ig végzett, tevékenysége ezután a gyakorlati célú *televízió-technika* irányába fordult. Angol és német nyelvű publikációit szívesen fogadták a nagyhírű kutatóintézetek. 1943-ban szabaddalmi oltalmat nyert az „Eljárás modulált vagy modulálatlan mikrohullámok előállítására” témában írt munkája. Tudományos eredményeit 1947-ben katedrával jutalmazta a New York-i Egyetem, majd a NASA szakértője lett.

Az MRC és az MRAOE kapcsolata

A Műegyetemi Rádió Club szervezeti életének áttekintése során láttuk, hogy a *Magyar Rövidhullámú Amatőrök Országos Egyesülete* előkelő helyet kapott a választmányi társesemények sorában. Arról nincs tudomásunk, hogy közöttük bármilyen területen folyt volna programszerű együttműködés. Másként nem is lehetett, mert az MRAOE nem titkolta a katonai híradótechnika háttérintézménye volt, az MRC pedig az egyetemisták rádiótechnikai képzésében vállalt szerepet. Ha igényelték, az MRC klub-

tagság fennmaradt a végzés után is, és így dolgoztak tovább a rövidhullámú egyesületben. Az MRAOE így kapott hangsúlyos szerepet a Műegyetemi Rádió Club választmányában.

A rendelkezésünkre álló forrásanyagból összeállított névjegyzék bizonyosan nem teljes, de rávilágít a két szervezet szoros kapcsolatára. Közöttük a hívójellel rendelkező rövidhullámú amatőrök képezték a „híd” szerepét:

Antalfy Imre	HA4H
Bálint Andor	HA1R
Boer József	HA3B
Czirer Ákos	HA5Q
Deák Károly	HA4P
Doktorits István	HA8D
Fehér Gyula	HA1G
Földesi Kálmán	HA3P
Geiger Ferenc	ex EWAG
Goll György	HA5L
Hadik Zoltán	HA4J
Halmossy Simon	HAF3CZ
Horváth Dezső	HA8I
Kereszti (Krebs) Ervin	HA3D
Komporday Aurél	HA1P
Szentpéteri Kálmán	HA3N
Váraljai Vilmos	HA4I
Vörös Ferenc	HA1J
Zelenka László	HA3O

* * *

Feldolgoztuk a Műegyetemi Rádió Club történetének második korszakát is. Az anyag nem teljes, mert ennyi év távlatából nem is lehet az, de bizonyosan szakma-

történeti érték. Egyben része a nagyhírű egyetem történelmének is. Ha már áttekintettük a Műegyetemi Rádió Club háborús évekkkel lezárult korszakát, akkor ugyanennyire fontos az 1960-as évek elején kezdődő új fejezet megismerése is. Aktuális lesz megörökíteni a 2024-ben esedékes *századik évforduló*ra.

Szomorú szívvel közöljük a hírt, hogy

Sipos Barna
ex HA0HI

életének 93. évében, 2014. december 16-án elhunyt.

Debrecenben született 1922-ben. 1945 februárjában Buda utcájáról egy „kicsi robotra” vitték..., 1948 őszén került haza Uralból. Az 1950-es évek közepétől szülővárosában vezető beosztásokban dolgozott többek között a Debreceni Állami Gazdaságban, a Magyar Gördülőcsapágy Műveknél. Nyugdíjazása után Veszprémbe költözött, ott érte a halál.

Szakmájában nagy megbecsülést vívott ki szervezőkészségével, munkabíráásával. Az '50-es évek végétől a debreceni, majd a Hajdú-Bihar megyei MHS Rádióklub vezetője volt. A Debrecen környéki településeken társadalmi rádióklubokat, Hortobágyon rókaversenyeket, a megyében a rádióamatőr munkát ismertető előadásokat, kiállításokat szervezett. A debreceniek részben neki is köszönhetik a KLTE egyik helyiségében beindított amatőr tévé-releádót, mely az OIRT 10-es csatornán – Tokaj vagy Kékes adásának relézésével – közvetítette a '60-as római olimpia eseményeit.

Tevékenyen részt vett a HA0KDA és HG0KDA kollektív rádióamatőr állomások létrehozásában, üzemeltetésében és fejlesztésében. Lapunk a '60-as években több, hosszabb rövidebb cikkben tudósított az általa vezetett rádióklub kiváló tevékenységéről.

Sipos Barna személyében értékes embert, instruktort, tanfolyamszervezőt, s ha szabad egy személyes megjegyzést: mentoromat, rádiós könyvtáram megalapozóját veszítettük el. „Buci bácsi”, béke poraídra!

FaTi

Az MRC hivatalos lapja

MRC-kiadvány